OVER HUID- EN KLEURVERWISSELING VAN DOLOMEDES FIMBRIATUS (HAHN),

IN VERBAND

MET ZIJNE SOORT-BEPALING EN DIE VAN ANDERE SPINNEN UIT DIT GESLACHT,

DOOR

A. W. M. VAN HASSELT.

In de dertiende algemeene Vergadering der Nederlandsche Entomologische Vereeniging, gehouden te Utrecht den 4den Julij des vorigen jaars, gaf ik mijn voornemen te kennen, nader terug te zullen komen op eene waarneming, destijds door mij gemaakt over de *huidverwisseling* eener Dolomedes-soort, waarbij mij gebleken was, dat deze daardoor alleen van de eene zoogenaamde soort van Hahn in eene andere was overgegaan. Sedert ben ik in de gelegenheid geweest, om deze op zich zelve staande waarneming te herhalen, en nog van andere zijden toegelicht te zien, zoodat ik alsnu van oordeel ben, voldoende geregtigd te zijn tot het verder bekend maken daarvan in dit Tijdschrift. Te meer nog gevoel ik mij daartoe gedrongen, dewijl deze waarneming misschien aanleiding kan geven, dat, nog meer dan thans reeds geschiedt, door de entomologen en arachnologen de aandacht worde gevestigd op een punt, dat ieder die zich met systematiek der dierenwereld onledig houdt, behoorde ter harte te nemen, namelijk niet het uitbreiden, maar het *vereenvoudigen* der *soorten*. In plaats van steeds te streven naar het vinden en beschrijven van nieuwe soorten — iets dat overigens onmisbaar is en ook zijne nuttige zijde heeft — moest men dikwijls niet minder bedacht zijn op het verbinden der reeds bekende species, in zoo verre dit niet door essentiële uitwendige of anatomische verschillen bepaaldelijk verboden wordt.

In Junij 1857 zag ik mij in het bezit gesteld van een zeer fraai levend exemplaar van *Dolomedes limbatus* Hahn (*s. marginatus*, want dit is blijkbaar geheel dezelfde), die, naar men weet, zijdelings langs cephalothorax en abdomen geteekend is met een *witten* band. Als naar gewoonte nam ik deze schoone spin eenige dagen in levenden toestand waar, alvorens haar op te zetten, te meer daar zich sporen van beginnende vervelling voordeden. Deze volgde dan ook weldra, en tot mijne in den beginne groote spijt [1]), zag ik dat de witte band nu *goudgeel* was geworden. *D. limbatus* H. (*Arachniden*, I, fig. 11) was alzoo in *D. fimbriatus* van dien schrijver (t. a. pl., fig. 10) overgegaan, als zijnde de kleur van dien band het eenige onderscheid tusschen die twee zoogenaamde soorten.

In het najaar deszelfden jaars kwam ik, onder ijverige medewerking van mijnen jeugdigen vriend A. van Klinkenberg, Theol. Cand. alhier, in het bezit van een aantal jonge exemplaren van *D. limbatus*, en namen wij bij herhaling dezen overgang door vervelling van *limbatus* in *fimbriatus* waar. Onder dezen heb ik zelfs twee zoodanige individuën gevonden en bewaard, waar de desquamatie nog slechts *gedeeltelijk* was geschied, zoodanig dat deze langs den cephalothorax fraai geel en langs het abdomen helder wit gestreept zijn [2]).

Eindelijk gelukte het mij onlangs, geheel toevallig — want ik had daar volstrekt niet op gerekend — bij een dezen winter levend overgehouden exemplaar, de *omgekeerde* kleurverandering, ratione inversâ van geel in wit, op te merken. Deze namelijk, met gele banden voorzien, was gedurende eenige maanden aanmerkelijk gegroeid, en ik hield dien nu voor een volwassen *D. fimbriatus*; doch ziet, voor eenige weken vond ik hem weder vervellende, en zag nu tot mijne verwondering, dat hij thans van *fimbriatus* (van *geel*) in *limbatus* (tot *wit*) was overgegaan! Gaarne had ik de waarneming van deze spin nog voortgezet,

1) Dewijl ik toen nog *geen* wit exemplaar in mijne verzameling bezat, en wel verscheidene gele.

2) Ware zoodanig individu mij of anderen in handen gevallen *zonder* voorafgegane bekendheid met de beschreven vervelling, dan ware het welligt geregistreerd als eene „*nova* species, *albo-flava*", of althans als eene „variëteit".

doch eene grootere ♀, met haar in hetzelfde glas bewaard, maakte op dit pas misbruik van den verzwakten toestand des ♂ en ik vond dezen des anderen daags verslagen en uitgezogen terug. Intusschen was deze laatste observatie nu voldoende geweest, om deze kleurverandering door vervelling van alle zijden te doen kennen.

Ik mag echter niet nalaten hier te herinneren, dat, ofschoon de *waarneming* van dezen *overgang* nieuw is, reeds lang te voren, zoowel door Koch als door Walckenaer is aangegeven, dat *D. fimbriatus* en *limbatus* van Hahn *niet* twee verschillende soorten zijn, doch tot *dezelfde* species behooren, waartoe dan ook de op de kleur na geheel overeenkomende overige kenmerken genoegzaam regt gaven.

Intusschen beschouwden zelfs de laatste schrijvers deze twee zelfde spinnen nog steeds als *variëteiten*, en dat zij ook dezen naam niet eens mogen dragen, dit kan, dunkt mij, thans met zekerheid uit mijne waarnemingen worden afgeleid. De geheel *volwassen* spin — de ♀ met haar cocon, zoowel als de ♂ met geheel ontwikkelde palpen — is *steeds* geel gezoomd; alleen komt bij de *jongere* individuën, met geel alternerende, de witte band voor. Mijne grootste [1]) of oudste exemplaren zijn dan ook standvastig van gele randen voorzien.

Het eenige verschil is dus verschil in *leeftijd*, en dit was vroeger nog niet opgemerkt, dan ten deele en in eene andere rigting door Walckenaer, waar hij van *fimbriatus* schrijft: „Lorsqu'elle est *jeune*, toutes ses couleurs sont plus *fortes*" (*Aptères*, I, pag. 346). Het *afwisselen* van het wit en het geel was echter zoowel aan hem als aan Koch ontgaan; want ook de laatste meldt daarvan alleen: „Dass noch nicht erwachsene Exemplare unter sich *ungemein variiren*" (*Arachniden*, XIV, S. 117); doch hij beschouwt zulks als eenvoudig gevolg van het bestaan van verschillende „*Abarten*" dezer spinnen-soort.

---

1) Wat de *grootte* of lengte-streep betreft, zoo moet ik Koch toestemmen, dat die door Hahn aangegeven, van 13 *liniën* Pr., overdreven schijnt; althans ook mijne grootste wijfjes, en daaronder plenae, meten, overeenstemmend met Koch, ten hoogste 8 *liniën* Pr. = 2 *centimeters*.

Wanneer men het vereenvoudigen van soorten en het terugbrengen van deze tot variëteiten wil voorstaan, behoort men zich van eene andere zijde te wachten, van ook hier niet in overdrijving te vervallen. Naar mijn inzien is Koch, ten opzigte van het geslacht *Dolomedes*, te verre gegaan, door de Europesche soorten daarvan in het algemeen terug te brengen tot den besprokenen *fimbriatus*, en die gezamenlijk te beschouwen als „variëteiten" van dezen (*Arachniden*, XIV, S. 116). Ik kan dit zijn gevoelen althans in zoo verre niet deelen, als hij *D. plantarius* en *D. riparius* Hahn (*Arachniden*, II, fig. 148 en 149) insgelijks daartoe meent te mogen brengen. Met Walckenaer meen ik deze beiden te mogen zamenvatten onder den naam van diens *plantarius* (*Aptères*, I, pag. 353). Mij zijn ten duidelijkste *twee* soorten van *Dolomedes* in moerassige streken en aan de waterkanten in deze Provincie voorgekomen, die blijkbaar, zoo als Walckenaer teregt doet, van elkander moeten worden onderscheiden, te weten de *fimbriatus* en de *plantarius* Walck. De laatste is mede onderhevig aan eenige kleurverandering door den leeftijd, of aan variëteits-verschillen, doch bezit overigens genoeg onderscheidingskenmerken, als hebbende een veel *breederen*, korteren, meer hartvormigen kop, *geene* banden of strepen, en nu eens meer dan eens minder sterk in het oog loopende, witte *stippels* op het abdomen, alhoewel de laatste dikwijls bij volwassenen niet duidelijk meer zijn, en daarentegen meermalen ook worden aangetroffen bij jonge individuën van *fimbriatus*. De oogen-stand, lengte der pooten en grootte komen voor het overige in beide species overeen. Twee opmerkingen bevestigden mij wijders nog het bestaan van een soortelijk *verschil* tusschen deze twee genoemde spinnen. Vooreerst, heb ik een half volwassen individu van *plantarius* eenige maanden in het leven gehouden, om te zien, of ook dit door vervelling kleurverandering zou ondergaan, en het is mij gelukt bij hetzelve te constateren, dat deze hier *niet* plaats grijpt. Vóór en na de vervelling bestond dezelfde kleur en teekening onveranderd. In de tweede plaats heb ik een ander individu van *plantarius*, een volwassen ♀, met een insgelijks volwassen ♂ van *fimbriatus*, in één glas bewaard, en, ook bij het naderen van het voorjaar,

geen het minste spoor van poging tot coitus waargenomen; integendeel, bij elke toevallige nadering ontvlugtten zij elkander wederkeerig, en tot het einde hunner gevangenschap bleven zij zich onderling vijandig betoonen.

Ten slotte moet ik nog opmerken, dat Koch, wanneer hij destijds reeds had kunnen weten, dat alleen door de huidverwisseling veranderingen van de witte in de gele kleur der banden of zoomen kunnen tot stand komen, dan niet voor eene derde Dolomedes-soort in *dezelfde* dwaling zou zijn vervallen als Hahn voor de eerstvermelde. Immers komt het mij, ook zonder nadere eigene aanschouwing dan alleen die der afbeeldingen, meer dan waarschijnlijk voor, dat zijne *D. sacer* en *oblongus* (l. c., fig. 1350 en 1351) tot één en dezelfde species behooren. Beide zijn van dezelfde herkomst (Zuid-Amerika, Montevideo), en verschillen slechts door den gelen of witten zoom langs den cephalothorax. Koch zegt dan ook zelf reeds van zijnen *sacer:* „Wohl nicht anders als *Abart* von *D. oblongus*" (XIV, S. 115). Ook hier echter meen ik zelfs dit vermoeden eener „variëteit", op grond mijner vorige waarnemingen, te mogen tegenspreken, behoudens alle hoogachting, welke mij overigens vervult voor den klassieken arbeid van dezen beroemden arachnoloog.

Utrecht, Mei 1858.
